

Ženský sněm (Ekklesiázúsai)

Ženský sněm, komoedie. Přeložil Augustin Krejčí. Úvod (s. 1-2). Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění 1915. 80 s. (Bibliotéka klasiků řeckých a římských sv. 27, Komoedie Aristofanovy sv.5)

BIBLIOTÉKA

KLASSIKŮ ŘECKÝCH A ŘÍMSKÝCH,

VYDÁVANÁ

III. TŘÍDOU ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

ČÍSLO 27.

KOMOEDIE ARISTOFANOVY.

PŘELOŽIL

AUGUSTIN KREJČÍ.

**V.
ŽENSKÝ SNĚM.**

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1915.

ŽENSKÝ SNĚM.

KOMOEDIE ARISTOFANOVA.

PŘELOŽIL

AUGUSTIN KREJČÍ.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1915.

ÚVOD.

Kdy byla provozována komoedie „Ženský sněm“ (ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΥΣΑΙ), nevíme, ani s kterými básníky tehdy závodil Aristofanes. Podle narážky ve v. 193 na smlouvu, uzavřenou mezi Atheňany a Boioty r. 395/4, jest jisto, že byla provozována až po tomto roce, nejspíš r. 392. Jiní kladou ji až do r. 389. Také je nejisto, byla-li provozována o Dionysiích či o Lenajích.

Základní myšlenka komoedie je tato: athenské ženy podle úmluvy, učiněné o slavnosti Skirech, odhlasují na sněmě, přestrojeny jsou za muže, aby správa obce byla svěřena ženám. Dosavadní zákony změněny a ustanoveno, aby byl zrušen veškerý majetek soukromý a aby ve všem byl úplný kommunismus, i ženy aby byly všem společné.

Komoedie tato se liší značnou měrou od dřívějších komoedií Aristofanových. Po válce peloponneské úplně se změnila politická poměry. Blahobyt Athen zašel, proto také nebyla již možná dřívější nákladná choregie, a tím sbor pozbyl svého významu. Proto není také již v této komoedii parabase, tak charakteristické pro starou komoedii, a sborové písně uvedeny jsou na míru nejmenší. Přestávky mezi jednotlivými epeisodii vyplněny jen hudbou, nesouvisící s komoedií. V rukopisech jsou označeny takové partie pouze slovem ΧΟΡΟΥ, t. j. „píseň sboru.“

Druhá značná změna komoedií, provozovaných po válce peloponneské, byla ta, že v nich již nebylo osobní satiry. Stará komoedie attická byla hlavně politická, tepající vynikající muže v obci; později byl dán zákaz nikoho neuváděti jménem (ΜΗ ΚΩΜΩΔΕΙΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙ), a tak místo britkého vtípů dřívějších ko-

moedí nastoupily vtipy namnoze sprosté. Z této komoedie zvláště také je to patrné, jak básník již stárnoucí oblíbuj se si sprostotu a vtipy, týkající se hlavně života pohlavního.

Básníci této doby neobírali si za terč svého vtipy mužů vládnoucích v obci, nýbrž různé theorie, týkající se politického života. Tak v „Ženském sněmě“ vystupuje básník proti kommunistickým teoriím, jichž vznik podporovalo všeobecné ochuzení po válce peloponneské; zvláště pak chce ukázati, kam by vedlo, kdyby ženy měly býti všem společné.

Že podobné názory byly, je nepochybné. Člověk vždy toužil po tom, aby se měl lépe; tak vznikaly myty o zlatém věku, kdy si byli všichni lidé rovni a každý měl všecko. A nebylo-li tak nyní, utěšoval se lid, že tak může býti zase jindy. I komičtí básníci rádi volili podobné látky, předvádějící na jeviště bývalý ráj (Ferekrates, Telekleides, Eupolis, Krates a j.) a posmívající se tak názorům běžným.

S rozvojem plného demokraticismu v Athenách vyvíjely se také názory socialistické, hlásající společenství veškerého majetku. Již od 6. stol. př. Kr. shledáváme, že se žádalo zrušení dluhů a dělení půdy. Později a zvláště po válce peloponneské, již byly Atheny ochuzeny, nabývaly tyto názory zajisté konkrétnějších tvarů a hlásány s větší určitostí. A proti takovým kommunistickým názorům je namířena tato komoedie. Aristofanes v ní persifluje komunismus, dle něhož nemá býti žádného soukromého majetku a i ženy mají býti všem společné. A tento komunismus žen je v této komoedii tepán zvláště drasticky.

Překládáno jest dle vydání Leeuwenova (Leiden 1905), s nímž srovnána vydání jiná.

OSOBY:

Praxagora, manželka Blepyrova.
 První žena.
 Druhá žena.
 Sbor 24 žen.
 Blepyros.
 Blepyrův soused.
 Chremes.
 Spořivý člověk.
 Hlasatelka.
 První stařena.
 Druhá stařena.
 Třetí stařena.
 Dívka.
 Mladík Epigenes.
 Služka Praxagořina.

Jeviště představuje ulici v Athenách s domem Blepyra a jeho souseda. Děj

počíná se za časného jitra.

Praxagora.

(Vyjde z domu v mužském obleku se svítilnou, již zavěsí na zeď.)

Ó zářné oko lampy, kruhem kroužené,¹⁾
tak vhodně tady zavěšené k svícení
- i původ tvůj i osud chceme zjeviti;
jsi vytvořena prudkým kruhem hrnčířským,
a nos tvůj září jako slunce vydává -, 5
dej umluvené znamení svým plamenem!
Vždyť právem důvěřujem tobě jedině,
když v ložnicích svých zkoušíme se v umění,
jež Afrodite chrání. Při tom's blízko nás,
a nikdo nesmí tvému oku brániti, 10
by nevidělo, kterak tělo zkrucujem.
Ty jediná v ten skrytý koutek stehenní
nám svítíš, ožehujíc chlupů bujný květ;
ty stojíš při nás, otevřem-li potají
své sklípky, kde je ovoce a Bakchův mok. 15
Ač s námi to činíš, neříkáš to sousedům.
A za to zvíš teď také naše úrady,
jež moje družky uzavřely o Skirech²⁾
Však z těch, jež měly přijít, žádné není tu,
ač přec se blíží ráno, brzo začne sněm 20
a máme zaujmouti ona sedadla,
kde podle Fyromacha - ³⁾

1) Praxagořin monolog je parodií Euripidových prologů, zvláště Foiničanek.

2) Skira čili Skiroforia byla Athenina slavnost, slavená v měsíci Skiroforionu. Byla to slavnost výlučně pro ženy.

3) Snad narážka na neznámého jinak Fyromacha, jenž jednou na sněmu pronesl slova ΕΔΡΑΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ (sedadla spiklých oligarchů) a

(K divákům)
známo vám to snad -
my spiklé družky máme tajně usednout.
(Čeká chvíli.)

Co v tom as vězí? Přece přivázaly již
si vousy, které máme mít dle úmluvy? 25
Či nemohly snad tajně mužské obleky
si vzítí? Avšak právě vidím svítilnu,
jež sem se blíží. Rychle musím ustoupit;
neb mohl by to býti nějaký těž muž.

(Ustoupí do uličky. Přichází několik žen se svítilnami a holemi, přes sebe
mají přehozeny mužské pláště.)

První žena .
Již čas jest jíti; neboť právě hlasatel 30
teď zakorhal po druhé, když jsme šly sem.

Praxagora
(k sobě).
A já jsem, očekávajíc vás, probděla
noc celou. Avšak zavolám teď sousedku,
by vstala; tiše zaťukám jí na dveře.
Muž její nesmí o tom vědět.
(Klepá na dveře; z nich vyjde druhá žena.)

Druhá žena .
Právě jsem 35
se obouvala, když tu slyším klepot tvůj;
vždyť nespala jsem. Neboť muž můj, rozmilá,
- jeť Salamiňan,⁴⁾ za něhož jsem provdána -,
mě po celou noc na posteli proháněl,
a teprv teď jsem mohla vzítí jeho šat. 40

vzbudil tak smích u posluchačů, kteří vzali slovo ΕΔΡΑ ve významu zadní
části těla.

⁴⁾ Obyvatelé ostrova Salaminy byli dobří námořníci. Zde se míní:
silný, statný muž, který něco svede.

Praxagora .
A vidím již, že Kleinarete konečně
a Filainete se Sostratou přichází.
Nuž spěšte! Neboť Glyke přísahala nám,
že, která přijde pozdě, musí zaplatit 45
tři konve vína, mírku hrachu pokuty.

Druhá žena .
Zříš Melistratu, Smikythionovu choť,
jak v mužských botách spěchá? Té snad jediné
lze bylo pohodlně muže opustit.

První žena .
A nevidíš-li Geusistratu kramářku,
jak spěchá, držíc v pravé ruce svítilnu? 50

Praxagora .
Těž vidím jíti ženu Chairetadovu,
a Filodoretovu s mnoha jinými,
jež mohou býti naší obci na prospěch.

První žena .
Ba, velmi těžko se mně, drahé, zdařilo
sem prchnout. Neboť muž můj po celičkou noc 55
mně kašlal, že se večer přecpal rybami.

Praxagora .
Když vidím, že jste tady shromážděny již;
nuž usedněte, bych se mohla otázat,
zda máte vše, co uzavřeno o Skirech.

První žena .
Já ano. Nejprve mám hustší podpaží 60
než křoví, tak jak jsme se o to smluvily.
Pak kdykoli šel muž můj na trh do města,
já namazavši tělo, po celičký den
jsem nechávala na slunci je ožíhat.

Druhá žena .

A já jsem vyhodila břitvu nejdříve,
bych na celičském těle hustě zarostla
a nebyla již v ničem ženě podobna. 65

Praxagora .

Zda máte vousy, které podle úmluvy
mít máme všechny, jakmile se sejdeme?

První žena

(ukazuje vousy, jež má v ruce).

Jen popatř, u Hekaty⁵⁾, jaké krásné mám. 70

Druhá žena .

A já mám hezčí vous než Epikrates⁶⁾ sám.

(K ostatním ženám.)

Praxagora .

A co pak vy?

(všecky přikyvují.)

První žena .

Ty přisvědčuj; přikývlyť.

Praxagora .

A ostatní vše vidím, že jste zřídily;
neb všechny máte s sebou boty lakonské
i hole a mužské šaty, jak jsme smluvily. 75

První žena

(ukazujíc velikou hůl).

Já tento kyj jsem tajně z domu vynesla,
když Lamias⁷⁾, jenž nosívá jej, ještě spal.

⁵⁾ Hekate, původně přijímá bohyně Artemidy (dalekostřelná), později božstvo samostatné.

⁶⁾ Epikrates, znamenitý státník, jenž radil zvláště k uzavření míru se Spartou. O jeho vouse často vtipkovali komičtí básníci.

⁷⁾ Lamias, člověk neznámý.

Praxagora .

To kyj jest, o něž opírá se při řeči?⁸⁾

Druhá žena .

Živ Zeus, bůh spásy, toť se hodí výborně,
by oblečen jsa v ovčí kožich Všežvěduv,⁹⁾ 80
spíš nežli jiný - obecním byl pastýřem!

Praxagora .

Nuž hleďte, byste všechno vykonaly v čas
a dokud ještě hvězdy svítí na nebi!
Neb shromáždění, do kterého vkročiti
jsme připraveny, začne záhy za jitra. 85

První žena .

Ba věru nutno zaujmouti sedadla
hned pod řečništěm zrovna proti prytanům.

Druhá žena

(ukazujíc košíček s vlnou a vřetenou).

A toto česlo, u Dia, jsem přinesla,
bych česala jím, než se sejde celý sněm.

Praxagora .

Než sněm se sejde, bloudku?

Druhá žena .

U Artemidy, 90
že ano. Což pak poslouchati nemohu
a česat vlnu? Doma nahé děti mám!

Praxagora .

Ty česat chceš, ač přece pranic ukázat
své tělo nesmíš lidem v sněmě sedícím!

⁸⁾ Verš porušený. Přeloženo dle Leeuwena.

⁹⁾ Nejspíš dle verše ze Sofokleova satyrského dramatu Inacha, kde vystupoval stooký strážce Ioin Argos, který proto zván Vševidem (ΠΑΝΟΠΤΗΣ).

To věc by byla, pěkná, až se shromáždí
sem lid, bys chtějíc překročit sedadlo
šat nadzdvihla a bylo - Formisia¹⁰⁾ zřít!
Však usednem-li dřív, tajno zůstane,
že shrnuly jsme roucha. Až pak spustíme
své vousy, které teprv tam si přivážem,
kdo mohl by pak nemít nás za muže?

První žena.

Vždyť Agyrrios také tajně Pronomův¹¹⁾
vous nosí, ač byl ženou v čase dřívějším.
A nyní, vidíš, platí v obci nejvíce.

Praxagora.

My jenom proto, přísám dni, jenž nastává,
tak veliké se odvažujem odvahy,
zda bychom mohly nějak správu obecní
v svou dostat moc a tím jí dobro prokázat,
neb nyní „ani nejdem ani nejedem.“¹²⁾

Druhá žena.

A kterak bude moci měkké plémě žen
tam v shromáždění řečnit?¹³⁾

Praxagora.

Věru výborně.

I mladíci prý, kteří nejvíc milovat
se nechávají, znají řečnit nejlépe.
A nám to přece dáno jakýms osudem.

První žena.

To nevím; nezkušenost je přec hrozná věc.¹⁴⁾

95

100

105

110

115

¹⁰⁾ Demagog Formisios byl zarostlý.

¹¹⁾ Agyrrios i Pronomos, jinak neznámí, měli patrně hustý vous.

¹²⁾ Nejspíš nějaké lodnické přísloví.

¹³⁾ Dle starých výkladů verš z některého tragika.

¹⁴⁾ Snad verš nějaké tragoedie.

Praxagora.

My proto jsme se tady sešly, abychom
dřív nacvičily to, co máme mluvit tam.
A hled' si rychle svoje vousy přivázat
a všechny vy, jež dobře žvanit umíte.

Druhá žena.

A která z nás, ty bloudku, žvanit neumíš?

120

Praxagora.

Nuž přivaž vousy, v muže proměň tvářnost svou.
Já složím věnce; potom vousy přiváží
též s vámi, bude-li se mně chtít řečnit.

(Přiváže si vousy; taktéž první i druhá žena.)

První žena.

Jen pohled', ty má Praxagoro nejsladší,
jak směšně celá tato věc tu vypadá!

125

Praxagora.

Že směšně?

První žena

Jako kdyby někdo sepie
si usmažené na svou bradu uvázal!

Praxagora.

Nes, kněže, nyní kolem žertvu - kolčavku!¹⁵⁾

(Obětní zvíře neseno dokola.)

V před pojd'te! - Arifrade,¹⁶⁾ přestaň žvanit!
Sem pojd' a sedni! - Kdo se hlásí o slovo?

130

Druhá žena.

Zde já.

¹⁵⁾ Před shromážděním lidu konána očistná oběť a krví zabitého zvířete pokropeno shromaždiště. Obvyčejně bylo obětováno sele.

¹⁶⁾ Arifrades byl nějaký povídavý mladík.

Praxagora .
Nuž vezmi věnec!¹⁷⁾ Kéž má dílo zdar!

Druhá žena
(vstoupí doprostřed a dá si věnec na hlavu).
Již mám jej.

Praxagora .
Začni!

Druhá žena .
Před řečí přec musím pít!

Praxagora .
Ha, pít chce!

Druhá žena .
Nač pak, bloude, jsem se věncila?

Praxagora .
Pryč táhni! Toto dovedla bys provésti
nám také tam!

Druhá žena .
Což na sněmě se nepije? 135

Praxagora .
Že tam se pije?

Druhá žena .
Ano, u Artemidy,
a k tomu čisté víno! Neboť v úvahu
když vezmem rady, které tam se uzavrou,
jsou všechny tak jak od opilců zvrácené.
A ulévají bohům; neboť modlit proč
se mají, kdyby ani vína neměli? 140

¹⁷⁾ Kdo řečnil ve shromáždění lidu, byl ověnčen.

A spílají si jako lidé opilí;
a kdo se pije, toho stráže vynesou.

Praxagora .
Již jenom jdi a sedni! Nejsi k ničemu.

Druhá žena .
Mně, u Dia, by bylo lépe nemít vous!
Neb musím, jak již vidím, žízni vyschnouti. 145
(Usedne.)

Praxagora .
Zda jiná z vás se o slovo chce hlásit?

První žena .
(povstávajíc).
Já.

Praxagora .
Nuž vezmi věnec! Nutnoť provésti tu věc.
(První žena se ověncí.)

Jen hled', bys krásně mluvila a po mužsku
a o hůl ať se pěkně slušně opíráš. 150

První žena
(opírá se o velikou hůl).

Sic chtěl bych, aby někdo zkušenější zde
se mluvit jal, bych mohl v klidu seděti;
teď nestrpím však, seč jen budou síly mé,
by dělaly se v krčmách vodní nádržky.
To podle mého nesmí býti, u bohyň.¹⁸⁾ 155

Praxagora .
Ty „u bohyň“ díš? Kam se poděl rozum tvůj?

První žena .
Nu, co pak? Přec jsem neříkala, že chci pít.

¹⁸⁾ Ženy přísahaly hlavně u dvou bohyň, totiž Demetry a Persefony, kdežto muži přísahali u bohů.

Praxagora .

Vždyť přísahala's, jsouc teď mužem, u bohů!
Ač jinak mluvila jsi velmi rozumně.

První žena .

Ó, u Apollona -

Praxagora .

Ustaň; neboť vykročit

160

bych na sněm ani jednou nohou nechtěla
a řečnit, nemá-li být toho šetřeno.

(Vezme jí věnec.)

První žena .

Dej zas mi věnec, já pak znova započnu;
neb všecko, tuším, dobře promyšleno mám.

(Ověnčí se.)

Mně, milé ženy, které tady sedíte -

165

Praxagora .

Zas, nešťastnice, zvat chceš muže ženami?

První žena

(ukazujíc do hlediště).

To pro onoho Epigona¹⁹⁾ Vidouc jej,
jsem myslila, že řečným mezi ženami.

Praxagora .

I ty jdi pryč a na své místo usedni.
Neb sama musím promluvit k vůli vám
a ověnit se.

170

(Ověnčí se.)

Bohů prosím za milost,
bych mohla provést všecka naše snesení!

¹⁹⁾ Epigonos, jinak neznámý, byl patrně nějaký zženštilec.

Mně blaho naší obce leží na srdci
tak, jako vám, i velice se zlobívám
a těžce nesu neblahé ty poměry.

175

Neb vidím, že si špatné muže vybírá
vždy za své vůdce; je-li pak kdo pořádný
jen jeden den, zas deset dní je prašpatný.
A jiného-li zvolíš, víc zla natropí.

Tu těžko tedy kárat muže nevlídné,
když bojíte se těch, kdo vás chtějí milovat,
a prosíváte vždycky těch, kdož nechtějí.

180

Byl jednou čas, kdy výtěžek mít ze sněmů
jsme nechtěli, avšak Agyrria²⁰⁾ přec
jsme za špatného měli; teď, když z nich je zisk,
ten, který běře stříbro, strašně chváli je;
kdo neběře, ten dí, že smrt si zaslouží,
kdo chodí na sněm, chtě jen dostat denní plat.

185

Druhá žena .

To pravíš zcela dobře, u Afrodity.

Praxagora .

Proč, bloude, voláš Afroditu? Pěkná věc
by byla, takto promluvit na sněmě!

190

Druhá žena .

Tam neřeknu to.

Praxagora .

Ani teď si nezvykej.

Když měl se uzavřítí spolek obranný,
tu říkali, že obec zhyne bez něho ²¹⁾

²⁰⁾ Agyrrios, jenž jmenován již ve v. 102, provedl na konci 5. stol.,
že účastníci sněmu dostávali po obolu. Avšak tehdy se ještě mnoho nechodilo na sněm, až když k
návrhu téhož Agyrria byl plat zvýšen na tři
oboly.

²¹⁾ Roku 395 byl uzavřen spolek s Boioty, úhlavními kdysi nepřáteli,
a s Lokry Opuntskými. Po porážce u Nemey obrátil se hněv Atheňanů
proti řečníku, jenž radil ke spolku. Kdo to byl, nevíme.

Byl smluven; horšili se; onen řečník pak,
 jenž k němu radil, ihned dal se na útěk.
 Má vystrojit se loďstvo; chud'as chválí to,
 však boháči a sedláci to nechválí.
 Zlost máte na Korinthské,²²⁾ oni na tebe;
 a teď jsou dobří; buď jim dobrý také ty.
 Je hlupec Argej,²³⁾ moudrý Hieronymos.²⁴⁾
 Již spása svítla nám, však zase velkou zlost
 má Thrasybulos,²⁵⁾ nebyv tázán o radu.

Druhá žena.

Jak moudrý muž to!

Praxagora.

Ted's to dobře schválila.

Neb tys to, lide, všecko sám jen zavínil,
 že každý svůj chce mítí prospěch, peníze
 když z pokladnice béře, avšak obecní
 pak prospěch kulhá zrovna jako Aisimos²⁶⁾
 Však poslechněte mne, a vše se napraví.
 A proto navrhuji správu obecní
 teď svěřit ženám. Neboť správcem nejlepším
 i pokladníkem v rodině jest žena jen.

Všechny ženy.

To dobře, věru dobře! Dál mluv, rozmilý!

Praxagora.

Že jejich mravy lepší nežli naše jsou,
 to dokáží vám. Neboť předně vlnu svou

²²⁾ Korint'ané bývali nepřáteli Atheňanů.
²³⁾ Mínen argejský vyslanec, který na sněmě v Athenách radil, aby
 se neuzavíral mír se Spartou.

²⁴⁾ Hieronymos, jeden z velitelů loďstva, jmenovaný Kononem r. 395.

²⁵⁾ Thrasybula, osvoboditele Athen, mnozí nenáviděli a pokládali za
 tyrana. Tehdy mluvil proti míru.

²⁶⁾ Aisimos, athenský státník.

vždy perou v teplé vodě, jakož starý zvyk
 jim káže, všechny, aniž jaké novoty
 kdy zavádějí. Avšak obec athenská,
 jsouc v dobrém stavu, myslila, že zahyne,
 když nezavede něco zcela nového.
 Však ženy sedí, praží, zrovna jako dřív,
 a na hlavách vše nosí, zrovna jako dřív,
 svá Thesmoforia²⁷⁾ slaví, zrovna jako dřív,
 své placky pekávají, zrovna jako dřív,
 a muže umořují, zrovna jako dřív,
 vnitř záletníky mají, zrovna jako dřív,
 a sobě lépe vaří, zrovna jako dřív,
 a čisté víno pijí, zrovna jako dřív,
 a soulož rády mají, zrovna jako dřív.
 Tak, muži, těmto svoji obec přenechme
 a nechme marných řečí; netažme se jich,
 co dělali by chtěly, avšak nadobro
 je nechme vládnout, jenom k tomu hledíce,
 že nejprv jako matky naše vojáky
 chtít budou zachraňovat; potom pokrmy
 kdo rychleji by poslal nežli rodička?
 A žena nejspíš peníze vám opatří
 a vládouc nikdy nenechá se oklamat;
 neb nejvíce jsou samy zvyklé klamati.
 A o jiném chci mlčet. Dbejte rady mé,
 a v blaženosti život trávit budete.

První žena.

Jak moudře, sladká Praxagoro, mluvila's!
 Kde, rozmilá, ses všemu tomu učila?

Praxagora.

Nám na útěku s mužem bytem byla Pnyx,²⁸⁾
 a pak jsem mnoho od řečníků slýchala.

²⁷⁾ Thesmoforia byla třídní slavnost žen k počtě Demetry a Persefony.

²⁸⁾ Za vpádů Lakonů do Attiky prchali venkované do města.

První žena .

A proto's tedy rozumná a výmluvná! 245
 My ženy ihned volíme tě za vůdce,
 když zdaří se ti to, co provést zamýšlíš.
 Však bude-li ti lát a spílat Kefalos,²⁹⁾
 co odpovíš mu honem na to na sněmě?

Praxagora .

Že při rozumu není, řeknu.

První žena .
 Všichni však 250

to vědí.

Praxagora .

Ještě, že je blázen úplný.

První žena .

I toto vědí.

Praxagora .

Že ni mísu neumí
 on spravít, avšak obec dobře, překrásně!

První žena .

Což Neokleides³⁰⁾ krhavý když začne lát?

Praxagora .

Tu řeknu, by se do psí řiti podíval. 255

První žena .

A do tebe-li vrazí?

Praxagora .

Odplatím mu to;
 neb nejsem nezkušená mnohých nárazů.

²⁹⁾ Kefalos byl nějaký státník athenský, odpůrce Sparťanů. Proto ho nenáviděli ti, kdo radili k míru se Spartou.

³⁰⁾ Neokleides, blíže neznámý.

První žena .

To ještě uvaž, chopí-li tě strážníci,
 by odvedli tě, co si počneš?

Praxagora
 (opře ruce o boky).
 Takto se 260

jim vzepnu; vprostřed nemohou mne uchopit.

První žena .

My, chopí-li tě, „pusťte“ budem křičeti.

Druhá žena .

To všecko jsme si promyslily překrásně.
 Jen to jsme zapomněly, kterým způsobem
 tam budem moci ruce zdvihati do výše;
 neb jenom nohy zdvihati jsme uvyklé. 265

Praxagora .

To věc je těžká; přec však třeba hlasovat,
 když jednu ruku obnaženou zdvihneme.
 Nuž vykasejte nyní vzhůru suknice
 a do lakonských obujte se střevíců,
 jak u mužů jste vídaly, když do sněmu
 neb vůbec někam z domu chtějí vyjít. 270

A potom, až to všecko bude zřízeno,
 si připevněte vousy. Nyní, poněvadž
 jste těmi vousy ověšeny pořádně,
 ty pláště, které mužům svým jste ukradly, 275
 si přechoďte a jděte jsouce opřeny,
 jak muži o své hole, píseň stařeckou
 si zpívajíce! Při tom hodně po selsku
 ať vypadáte!

(Ženy učiní vše podle rozkazů Praxagořiných.)

Druhá žena .

Dobře mluvíš. Nejdříve
 my tedy pojďme! Neboť ženy ostatní, 280

jež z venkova jsou, myslím, přímo na Pyknu
že z domu půjdou.

Praxagora.

Pospěšte však; neboť ti,
kdož nepřijdou hned z rána na sněm, odejít
pak musí, nemajíce za to ani zbla.

(Praxagora a první i druhá žena odejdou. Ostatní ženy, jež tvoří sbor,
krácejí v řadách po orchestře.)

Náčelnice sboru.

Již čas jest jíti, muži, v před; neb takto od nynějška
teď stále mluvit musíme, by nevyklouzlo jiné
nám slovo. Neboť nesmíme se nechat polapiti,
že takového podniku se odvažuj em ve tmě. 285

První polosbor.

Str. Nuž na sněm, muži! Pohrozilť
již pořadatel onomu, 290
kdo sem teď nepřijde
hned ještě za šera,
jsa celý zaprášen,
jen chtě mít kaši
a patře zuřivě,
že nedá trojobol.
Nuž pojd' již, Smikythe,
i Charitimide
a spěšte rychle!
A pozor, řádně takt 295
ať držíš; neboť máš
čin řádný provést!
Až známku dají nám,³¹⁾
my potom pospolu
si sednem, abychom
šli odhlasovat

³¹⁾ Při vstupu na sněm dostal každý známku, za niž pak mu vyplacen příslušný denní plat.

to, čeho potřebí
je nám i soudružkám.
Co mluvím? Soudruhům
přec musím říci!

Druhý polosbor.

Ant. A hled' me odtud vytlačit 300
ty muže, kteří z města jdou
a kteří, dokud obol
se dával jediný,
spíš ke květinářkám
si zašli žvanit.
A teď se derou sem!
Však za Myronida,³²⁾
jenž vládl šlechetně,
si nikdo netroufal 305
chtít bráti stříbro
snad za to, pro obec
že něco vykonal.
Však každý přišel
vždy nesa v míšku svém
si víno, suchý chléb,
a cibuličky dvě
a tré jen oliv.
Však teď kdo pro obec
dost málo vykoná,
chce hned mít trojobol
tak, jako zedník. 310

(Z domu vyjde Blepýros, ledabyly oblečen žlutým rouchem ženským.)

Blepýros.

Co je to? Kam pak žena má se poděla?
Vždyť již se blíží ráno; jí však nevidět.
Již dávno se mi chtělo jíti na stranu
a marně hledám po tmě plášť a střevíce.

³²⁾ Myronides, slavný vůdce athenský z dřívějších dob.

Vše prohledal jsem, ohmatával sem a tam. 315
 Když zatím na můj zadek člověk z Hnojova³³⁾
 již klepal, tu jsem samým spěchem popadl
 zde tuto manželčinu krátkou spodničku
 a obul jsem si její perské střevíce.
 Však kde je čisto, kde se možno vydělat? 320
 Než v noci se to může všude dělati;
 neb nikdo neuvidí, že jdu na stranu.

(Usedne.)

Ach běda, že jsem oženil se v letech svých!
 Ba za to zasloužil bych výprask důkladný!
 Neb jistě pranic pořádného udělat 325
 ven nešla. - Přec však musím jíti na stranu.

(V okně sousedního domu objeví se Blepyrův soused v ženském rouše.)

Blepyrův soused.

Kdo je to? Není-li to soused Blepyros?
 Ba, věru, on to sám je. Pověz, příteli,
 co na sobě máš žlutavého? Či se snad
 sám Kinesias³⁴⁾ vydělal kde na tebe? 330

Blepyros.

I kde pak! Šafránové roucho ženino,
 jež obyčejně nosí, mám a ven jsem šel.

Blepyrův soused.

A kde máš plášť?

Blepyros.

To nemohu ti povědět;
 neb marně jsem ho všude hledal na loži.

Blepyrův soused.

Což nezeptal ses ženy, kde je roucho tvé? 335

³³⁾ Jeden okres attický slul ΚΟΡΠΙΟΣ (hnůj).

³⁴⁾ Kinesias, athenský básník dithyrambů, často tepaný od Aristofana.

Blepyros.

Ba věru neptal; neboť z domu zmizela
 a tajně, aniž o tom vím, ven vyklouzla.
 Ba bojím se, že nedělá nic dobrého.

Blepyrův soused.

Toť, u Poseidona, tedy právě tatáž věc
 se stala mně i tobě. Neboť žena má 340
 je též pryč s pláštěm, který vždycky nosívám.
 To nemrzí mne; avšak také střevíce
 jsou pryč, a nikde jsem jich najít nemohl.

Blepyros.

Věz Dionysos, také já své lakonské
 jsem marně hledal; avšak chtě jít na stranu, 345
 sem spěchám, obuv nohy v její střevíce,
 bych nepokálel kožich nově vypraný.

Blepyrův soused.

Co znamená to? Nepozvala z přítelkyň
 ji která na snídání?

Blepyros.

Také soudím tak.
 Neb špatná není, pokud mohu věděti. 350

Blepyrův soused.

Však trvá to tu s tebou! Já však musím jít;
 neb čas již, abych odebral se do sněmu.
 A musím ještě sebrat jediný svůj plášť.

Blepyros.

Těž já, až jenom budu hotov; ale teď
 mě jakás hruška planá strašně ucplala. 355

Blepyrův soused.

Ta, o níž Thrasybulos³⁵) mluvil Lakonům?

Blepyros.

A, u Dionysa, hnout se nechce nikterak.

(Blepyrův soused zavře okno.)

Však co mám počít? Neboť netrápí mě jen
teď tento svízel, avšak o lejno mám strach,
až zas se najím, kudy bude vycházet.

360

Neb patrně mi na závoru uzavřel
má vrátka nejspíš někdo z kraje - Hrušova³⁶)
Kdo pro lékaře šel by mně a kterého?
Kdo umí u nás nejlíp léčit zadnice?

(Rozhlíží se po hledišti.)

365

Zdaž Amynon³⁷) snad? Ten to asi odepře.
Tak rychle někdo Antisthena³⁸) zavolej;
neb patrně je z toho muže funění,
že v tom se vyzná, co je míti plnou řiť.
Ó Eileithyio,³⁹) nenechej mě rozpuknout
ni trpěti mě nenech zácpou velikou,
bych nebyl v komoedii noční stolicí!

370

(S pravé strany přijde Chremes.)

Chremes.

Hej, co tu děláš? Na straně tu sedíš?

35) Thrasybulos (srv. pozn. 25), mluvě proti míru se Spartou a žádaje příznivější podmínky, pohrozil nejspíš, že perské loďstvo pod vůdcovstvím Kononovým provede blokádu, již jejich pobřeží bude uzavřeno tak, jako hruška může ucpati hrdlo.

36) V originále komicky zkroucené jméno ΑΧΡΑΔΟΥΣΙΟΣ (od ΑΧΡΑΣ, hruška) místo ΑΧΕΡΔΟΥΣΙΟΣ (z okresu Acherdunta).

37) Amynon, jinak neznámý, hověl asi paederastii.

38) Snad narážka na Antisthena, jenž jako choreg propadl se svým sborem.

39) Eileithyia byla ochranné božstvo porodu.

Blepyros
(vstáváje).
Já?

Živ Zeus, již ne, však právě nyní povstávám.

Chremes.

Proč na sobě máš toto roucho ženino?

Blepyros.

Já právě toto vnitř jsem po tmě popadl.
Však odkud právě kráčíš?

375

Chremes.
Přímo ze sněmu.

Blepyros.

Již konec schůze?

Chremes.

Totě záhy velice.

A věru velký způsobila rumělka⁴⁰)
tam, Die, posměch, když se tam k ní tlačili.

Blepyros.

A trojobol jsi dostal?

380

Chremes.
Kéž by bylo tak!

Však pozdě jsem tam přišel, že mne jímá stud
tak s prázdnem jíti domů.

Blepyros.
Nemáš tedy nic?

40) Několikrát vtipkuje Aristofanes o tom, že prý před vchodem na sněmoviště byly nataženy provazy, natřené rumělkou, aby jí mohli býti poznamenáni opozdilci.

Chremes.

Nic j mého než prázdný pytel, u Dia.

Blepyros.

A jak to možno?

Chremes.

Zástup lidí nesmírný,

jak nikdy před tím, přišel četně na Pyknu.

A mysleli jsme, že tam sedí samý švec,
když jsme je zřeli. Neboť v míře nesmírné
lze bylo zřítí jaksi bělolíci sněm⁴¹⁾

A proto jako jiní nedostal jsem nic.

385

Blepyros.

A kdybych teď šel, zda bych dostal?

Chremes.

I kde pak!

Ni kdybys tam byl přišel, když se podruhé
jal kokrhati kohout.

390

Blepyros.

Ach, já nešťastník!

Ó Antilochu, zalkej pro můj trojobol,
že živ jsem zůstal; neboť všecko mé je
 pryč!⁴²⁾Však co se stalo, že tak hrozný lidu dav
tak časně se tam sešel ?

395

Chremes.

Pranic jiného,

však prytanové⁴³⁾ chtěli slyšet návrhy,
jak možno obec zachrániti. Ihned pak

41) Slova nejspíš z nějaké tragoedie.

42) Slova ze ztracené tragoedie Aischylovy.

43) Prytanové byli stálý výbor athenské rady.

tam přilezl ten Neokleides⁴⁴⁾ krhavý.

A nevěřil bys, kterak vzkřikl všecken lid:

„Jak odvážil se tento člověk vystoupit
- a to když návrh o záchraně obce dán -
jenž sám své řasy nedovedl zachránit?“

400

On patře kolem; zvolal hlasem velikým:

„Co měl jsem činit?“

Blepyros.

„Česnek šťávou fíkovou
si rozetřítí, k tomu pryšec lakonský
a tím si večer oční víčka namazat“ ;
to já bych mu byl řekl, kdybych býval tam.

405

Chremes.

A po něm přišel velevtipný Euaion⁴⁵⁾
tam polonahý, jak se zdálo přemnohým;
on sám však říkal, že má plášť svůj na sobě,
a potom mluvil řeči zcela lidové:

410

„Vy zříte, mně že potřebí čtyř zlaťáků,
bych zachránil se; avšak přece povím vám,
jak možno obec zachránit i občany.Neb poskytnou-li plášťů chudým valcháři,
hned jakmile nám zimní doba nastane,
již nikdo nebude mít v boku píchání.

415

A komu chybí lože nebo přikrývka,
ten po lázni ať jde se vyspat k jirchářům;
však zavře-li z nich který dveře v zimní čas,
ten musí dát tři kožešiny v náhradu.“

420

Blepyros.

Toť, u Dionysa, dobré! Nikdo zajisté
by nebyl proti tomu, kdyby připojil,
že obilníci musí dát všem chudákům

44) Srv. pozn. 30.

45) Euaion neznámý.

tři mírky mouky, sic že budou mít se zle,
by měli z Nausikyda⁴⁶⁾ prospěch nějaký. 425

Chremes.

A potom jakýs bílý jinoch spanilý
tam vskočil, velmi Nikiiovi⁴⁷⁾ podobný,
chtě mluvit k lidu. Hned pak jal se řečniti,
že správu obce nutno ženám odevzdat. 430
Tu oni ševci zahlučeli náramně:
„To dobře pravíš!“ Avšak muži z venkova
se jali brečet.

Blepyros.
Měli rozum, u Dia.

Chremes.

Však těch tam bylo méně. On pak křičel dál
a o ženách jen dobře mluvil; o tobě 435
však velmi špatně.

Blepyros.
Co pak řekl?

Chremes.

Nej prve,
žes velký taškář.

Blepyros.
O tobě pak?

Chremes.

Proč se ptáš?
Pak že jsi zloděj.

⁴⁶⁾ Nausikydes, bohatý, avšak lakomý obchodník obilím

⁴⁷⁾ Nikiou míněn snad syn Epigena, jmenovaného ve v. 366, nebo
dle jiných vnuk slavného vůdce Nikia.

Blepyros.
Jenom já?

Chremes.

A, u Dia,
též udavač.

Blepyros.
A jenom já?

Chremes.
A, u Dia,

i ten lid všečen. 440

Blepyros.
Kdož to může popřít?

Chremes.

Však žena prý je bytost velmi rozumná
a výdělkářská. Vyzrazovat nezná prý
ni z Thesmofoří⁴⁸⁾ zakázaná tajemství,
než ty i já prý ano, když jsme radními.

Blepyros.

To, přísám Hermu, řekl pravdu pravdoucí. 445

Chremes.

A potom děl, že navzájem si půjčují
své šaty, zlato, stříbro, drahé poháry,
jen samy sobě - svědků k tomu neberou -,
a nikdy při tom nikdo o nic nepřijde:
však z nás prý všichni opak toho dělají. 450

Blepyros.

I když jsou při tom, u Poseidona, svědkové!

⁴⁸⁾ O Thesmofoříích v. pozn. 27.

Chremes.

Prý nestíhají, nežalují, ztenčovat
moc lidu nechtí, avšak dobro dělají
a v mnohém jiném ještě ženy velebil.

Blepyros.

A co je uzavřeno?

455

Chremes.

Ženám přenechat

prý nutno správu obce. Toto jediné
že nebylo tu.

Blepyros.

Prošlo-li to?

Chremes.

Povídám.

Blepyros.

Tak přeneseny na ně všechny úkony,
jež občané dřív měli?

Chremes.

Ano, tak to jest.

Blepyros.

A nepůjdu již soudit, nýbrž žena má?

460

Chremes.

A dětí živit nebudeš, než žena tvá.

Blepyros.

Ni nebudu se muset rána lekati?

Chremes.

To ne, však toto ženám bude příslušet;
ty bez lekání budeš moci doma bzdít.

Blepyros.

Jen před tím strach mám, aby nás, již staří jsme,
až samy vezmou v ruce vlády otěže,
pak nenutily mocí -

465

Chremes.

Co pak dělají?

Blepyros.

je pomilovat. Nebudem-li chtítí však,
pak nedají nám snídat.

Chremes.

Nuže, u Dia,

hled', abys mohl snídati i milovat.

470

Blepyros.

Toť násilím přec nejde.

Chremes.

Když však obecní

to prospěch žádá, nutno tomu vyhovět.

Blepyros.

Vždyť starší lidé přece často říkají,
i uzavřem-li třeba něco hloupého,
že všechno ještě k lepšímu se obrátí.

475

Chremes.

Kéž obrátí se, bohové i Pallado!
Než půjdu. Ty pak zdráv buď!

Blepyros.

Zdráv buď také ty!

(Chremes odejde a Blepyros vzkročí do svého domu.)

(Na orchestru vrátí se sbor žen v mužském úboru.)

- Náčelnice sboru.
 Proodos. Jen vykroč! Statně kráčeť v před!
 Zda není tady nějaký
 muž, který s námi kráčí
 Již pohleď v zad 480
 a dobrý pozor na se měj,
 - jsouť mnozí velmi špatní -
 by nemohl kdo ze zadu
 snad poznat, kdo jsme vlastně.
- S t r. Však všecky hled'ťe kráčeťi
 a silně dupat nohou!
 Neb jestliže by poznali,
 co počínáme, vzešla by
 nám u všech mužů hanba. 485
- Tak pohromadě držte se
 a opatrně pátrejte
 a všude hled'ťe na pravo
 i na levo, by pohromou
 se nám náš pokus nestal!
- Však spěšme; neboť blízko již
 jsme toho místa, odkud
 jsme vypravily do sněmu
 se za dnešního rána. 490
- Již viděti jest onen dům,
 v němž bydlí naše paní,
 co vymyslila záměr ten,
 jež přijala teď obec.
- A n t. A proto nesmíme tu již
 dél prodlévat a váhat,
 když máme vousy na sobě!
 Neb mohl by to někdo zřít
 a povědět to na nás. 495

Však nuže rychle do stínu
 vstup blíže k této zdi, a zrak
 svůj obracejíc stále tam,
 zas přeměň svoj i úpravu,
 bys- byla jako dřívě!

- A pospěš; neboť vidíme, 500
 že vůdkyně též naše
 již ze sněmu sem přichází.
 Nuž pospěš, hezky čile!
 A každá odhod' hrubý vous,
 jež máte na svých tvářích;
 neb také tyto v obvyklém
 sem přicházejí šatě.

(Sbor odkládá vousy. S prava přijde Praxagora.)

Praxagora.

- Nuž šťastně se nám podařily podniky,
 ó ženy, jež jsme vymyslily nedávno! 505
 Však rychle, než nás někdo z lidí uvidí,
 pryč dejte pláště, s nohou shod'ťe střevíce
 a lakonská ta poutka rychle rozvažte
 a zahod'ťe i hole!

(Odloží mužský šat.)

(K náčelnici sboru.)

- Ty pak spořádej 510
 to náležitě; hodlámť nyní do domu
 se vplížit, dřívě než by muž mne uviděl;
 i plášť zas musím na to místo položit,
 kde jsem jej vzala; taktéž všecko ostatní.
 (Sbor odloží mužský šat.)

Náčelnice sboru.

- Již leží tu všecko, jak's kázala nám. Teď ještě nás poučit
 musíš,
 co dobrého můžeme činit, bys též i zřela, že dbáme tvé
 rady. 515

Neb moudřejší ženy jsem v životě svém já doposud nenašla
žádné.

Praxagora

(drží v ruce šat, boty a hůl Blepyrovu).

Nuž sečkejte! Musím se poradit dřív, když vrchní mně svě-
řena vlada,
zde se všemi vámi. Vždyť na sněmě tam v tom hluku
a nebezpečnostvích,
jež hrozila nám, jste vedly si tak, jak opravdu rekovné ženy.

(Jde do domu. Vstříc jí přijde Blepyros, oděn spodním rouchem.)

Blepyros.

Hej, odkud, Praxagoro, kráčíš?

520

Praxagora.

Bláhový,

co tobě po tom?

Blepyros.

Co mně po tom? To je řeč!

Praxagora.

Snad řekneš, že jdu od milého?

Blepyros.

Jednoho

as sotva.

Praxagora.

Přece velmi snadno vyšetřit
to můžeš.

Blepyros.

Kterak?

Praxagora.

Mastí voní-li můj vlas.

Blepyros.

Což nelze ženu pomilovat bez mastí?

525

Praxagora.

Mne nikdy, bloude!

Blepyros.

Proč pak tedy odešla
jsi ráno pryč a k tomu plášť můj sebrala?

Praxagora.

Vždyť pro mne v noci přítelkyně vzkázala,
když měla rodit.

Blepyros.

A to's napřed nemohla
mně říci?

530

Praxagora.

Neměla jsem myslet na ženu,
jež v takém stavu, muži?

Blepyros.

Mohla's říci to!

V tom jistě něco vězí.

Praxagora.

Věru, u bohyň,

já šla jsem, jak jsem byla; neboť prosila
mne žena, abych přišla každým způsobem.

Blepyros.

A nemohla sis vzít vlastní roucho své?
Však plášť jsi vzala můj, a takto svlekši mne,
tam nechala's mě ležet jako mrtvolu,
jen věnec ještě chyběl mi a s mastí džbán.

535

Praxagora.

Vždyť byla zima, jsem pak slabý, útlý tvor;
a chtíc se zahřát, tímto jsem se oděla.
A tebe nechala jsem v teple na loži,
můj milý muži.

540

Blepyros.

Proč pak s tebou zmizely
i lakonské, mé boty? Nač's mi vzala hůl?

Praxagora.

Chtíc plášť tvůj zachrániti, jsem se obula,
bych mohla dupat nohou, zrovna jako ty,
a holí na kameny hezky narážet.

545

Blepyros.

Víš, že's mě o měřici žita obrala,
již ze sněmu jsem mohl domů přinésti?

Praxagora.

Co na tom? Neboť narodil se chlapeček.

Blepyros.

Co? Sněmu?

550

Praxagora.

Ne, však ženě, k níž jsem odešla.
A sněm se konal?

Blepyros.

Ovšem. Což to nevíš již,
že jsem to včera řekl?

Praxagora.

Již si vzpomínám.

Blepyros.

A nevíš, co je uzavřeno?

Praxagora.

Nevím nic.

Blepyros.

Ted' můžeš sedět, připravujíc plotice.
Prý vám je nyní správa obce svěřena.

555

Praxagora.

Co máme činit? Příští?

Blepyros.

Řídit.

Praxagora.

Koho pak?

Blepyros.

Nu, řídit, řídit všechny věci obecní.

Praxagora.

Toť, u Afrodity, navždy bude blažená
ted' naše obec!

(Z domu vyjde Blepyrův soused.)

Blepyros.

Kterak?

Praxagora.

Z příčin přemnohých.

Neb nebudou smět příště smělci hanebně
s ní jednat, ani skládat křivé svědectví,
ni udávati -

560

Blepyrův soused.

Snažně prosím, u bohů,
jen to mi nečiň, mé mi neber výživu!

Blepýros.

Přec nechej, pošetilče, ženu domluvit!

Praxagora.

ni krásti šaty, ani bližním závidět;
a nebude ni nahých ani chud'asů
a nebude ni zástav ani spílání.

565

Blepyrův soused.

Toť, probůh, spousta věcí, ač-li pravda to!

Praxagora.

Však podám důkaz, tak že sám mi přisvědčíš,
a ani tento proti tomu nemukne.

570

(Blepyros vezme od Praxagory své věci.)

Sbor.

Ted' chytrý nápad míti hled',
jak jenom který mudrc
by mohl mít; neb ty jen
nám můžeš nyní pomoci.

Vždyť k obecnému prospěchu
sem přichází ted' tvoje skvělá výmluvnost,
by výhod, jež chce život mít,
i celé obci poskytla i lidu.

575

Ted' na čase jest ukázat,
jak významná to nyní věc; neb moudrého
jest obci třeba záměru.

Nuž proved' tuto novost,
jež dosud se tu nestala
a nikdy neslýchána!

Vždyť mají zlost, když starou věc
zde často musí zřítí!

580

Náčelnice sboru.

Ted' nelze již váhat, než díla se chop a rozviň nám
myšlenky nové,
a hezky rychle; neb největší vděk to bude mít u obecnstva.

Praxagora.

Že promluví o samých výhodách, vím. Však toho se nej-
více bojím,
že divákově nebudou chtít ty novoty přijímat s chutí,
a že by jim milejší bylo as spíš, když v starých by trvali
zvycích.

585

Blepýros.

Co novot se týká, jen pražádný strach; neb to je nám nad
všechn zákon
vždy raději nějaké novoty mít a nedbati pradávných zvyků.

Praxagora

(k obecnstvu).

A nikdo ať proti mně nemluví z vás a neskáče do řeči dříve,
než porozumí, oč vlastně tu jde, a vyslechne vše, co vám
povím.
Neb dokáži, všecko že společné všem být musí a všichni
žít z téhož,
a nesmí pak jeden boháčem být a druhý zas chud'asem, ani
že nesmí jeden mít polností lán a druhý ni k pohřbeni
místa,
ni aby měl jeden otroků dav a druhý ni jednoho sluhu;
než život společný nastane všem a ve všem naskrze rovný.

590

Blepýros.

A kterak as bude pak společný všem?

595

Praxagora.

Dřív ty budeš lejno než já jíst.

Blepýros.

I lejno pak bude společno všem?

Praxagora .

To protože do řeči skáčeš.

Neb toto jsem chtěla povědět vám: že nejprve veškerá země
se musí stát společným majetkem všech, i stříbro a sou-
kromě jmění.

A toto až společným majetkem všech se stane, chcem
z toho vás živit
a spravovat všechno a šetřit jen což a rozumně ve všem
si věští.

600

Blepyros .

Však což pak kdo nemá pražádný lán, však za to dost zlata
a stříbra,
jež neviditelným bohatstvím zvem?

Praxagora .

To dát musí v obecné
jmění.

Blepyros .

A nedá-li, křivě hned přísáhne vám; vždyť beztoho toho
tak nabyli!

Praxagora .

Však z toho nemůže pražádný mít on vůbec prospěch.

Blepyros .

A proč
pak?

Praxagora .

Vždy z nouze vám nikdo již nezrobí nic; neb všichni budou
mít všechno,
i chleby i placky i ryby i ša i hrách i víno i věnce.
Tak kdo by to nedal? Co z toho by měl? To vymysli, pověz
nám tady!

605

Blepyros .

Což nekradou více i právě teď ti, kdo mají dost majetku
svého?

Blepyrův soused .

To bývalo, příteli, v dřívější čas, když platily zákony staré.
Však nyní, když život všech stejný má být, co získá kdo,
nedá-li jmění?

610

Blepyros .

Když spatří kdo hezounkou dívku a chuť pak dostane drobet
s ní pohrát,
tu mít bude, co by jí ze svého dal; a ze společného pak míti
to bude, že pospal s ní.

Praxagora .

Zdarma však přec mu bude lze
s ní si pak pospat!

I ženy pak musí být společné všem, by muži si mohli k nim
lehnout
a ploditi děti, kdo bude jen chtít.

615

Blepyros .

A jak pak, když všichni
pak půjdou

vždy za tou, jež nejhezčí bude z těch žen a budou se
snažit ji zcuchat?

Praxagora .

Vždy tuponosé a ošklivé z nich usednou vedle těch
krásek;
a kdo pak na tuto dostane chut, ten musí dřív ošklivou
zcuchat.

Blepyros .

A jak pak my starší to budeme mít? Když dostanem
ošklivou ženskou,
zda naše síla neklesne dřív, než ještě se dostanem k cíli?

620

Praxagora .

Nu, o tebe žádná se nebude rvát! Ty neboj se! O tebe
žádná

se nebude rvát, by s tebou šla spat! Ty pěkně bys hodil se
k tomu!

Blep y r o s .

Co týká se žen, to dobře je tak; neb postaráno je o to,
by nevyšla s prázdnem pražádná z vás. Však co se pak
bude dít s muži?

Vždyť před ošklivými utekou pryč a půjdou jen ke krásným
mužům!

625

P r a x a g o r a .

Však ošklivější na stráži stát vždy budou u hezcích mužů,
když z hostiny budou se k domovu brát, a u domů
číhati budou,
a nikterak ženy již nebudou smět si k hezkým a velikým
lehnout,
když neprokáží ochotu svou dřív ošklivým mužům a malým.

Blep y r ů v s o u s e d .

To potom Lysikrates⁴⁹⁾ svůj nos též bude mít za velmi
krásný!

630

P r a x a g o r a .

Ba, u Apollona, a pro všechny lid to na prospěch bude;
a posměch
si utrží boháč, když pýchy jsa pln kde půjde a prsteny
zdoben,
když člověk chudšas přijde a jen mu řekne: „Ty ustup a
čekej,
až já budu hotov; pak můžeš k ní jít, pak teprve můžeš
být druhý.“

Blep y r o s .

A kterak, když takto zde budeme žít, pak bude kdo
rozeznat moci,
zda jeho to vlastní je dítě?

635

⁴⁹⁾ Lysikrates, neznámý.

P r a x a g o r a .

A nač? Vždyť děti pokládat
budou

ty za otce, kteří mají let víc a nad ně jsou o mnoho

starší.

Blep y r o s .

A nebudou potom po právu smět i škrtniti každého starce?
Vždyť nebudou potom otců svých znát! I nyní, ač znají
své otce,
přec škrtní je! Když však jich nebudou znát, zda nevydělají
se na ně?

640

P r a x a g o r a .

To nestrpí pražádný v sousedstvu muž. Však dřív jim to
bývalo jedno,
ať kdokoli někoho cizího bil. Než nyní, když zaslechne
bití,
tu boje se, bití by nedostal sám, se postaví na odpor tomu.

Blep y r o s .

Je celkem rozumná tato tvá řeč. Však Epikuros sem přijít.
neb Leukolofos⁵⁰⁾ a otcem svým chtít mě nazývat, bylo
by hrozné!

645

Blep y r ů v s o u s e d .

Však mnohem horší nad tuto věc by bylo as -

Blep y r o s .

Co asi, myslíš?

Blep y r ů v s o u s e d .

Když Aristyllos⁵¹⁾ by líbat tě chtěl a říkal, že tys jeho
otcem!

⁵⁰⁾ Epikuros i Leukolofos, neznámí.

⁵¹⁾ Aristyllos, známý tehdy lehkomyšlník.

Blepyros.

Pak měl by se špatně a spustil by pláč!

Blepyrův soused.

A ty bys zle pomáté voněl!⁵²⁾

Praxagora.

Však on se přec narodil o mnoho dřív, než, dána je ústava tato,
že nemusíš jeho se líbání bát!

650

Blepyros.

To bylo by opravdu hrozné!

Však kdo pak nám bude chtít vzdělávat zem?

Praxagora.

Přec otroci;

ty se jen starej,

až hodiny ukáží deset nám stop,⁵³⁾ bys z koupele k hostině krácel!

Blepyros.

A kdo pak nám bude pak hotovit šat? I na to se otázat musím.

Praxagora.

Co máte, to prozatím zůstane vám; a příště jej my budem přísti.

Blepyros.

A ještě jedno! Uzná-li soud, že někdo má pokutu platit, jak zaplatí? Správně by nebylo přec, to z obecního dát jmění!

655

⁵²⁾ Neočekávaně jmenuje vonnou rostlinu.

⁵³⁾ Na zdi ohrazující Pyknu byly sluneční hodiny, na něž bylo viděti i z náměstí.

Praxagora.

Vždyť ani soudních nebude pří!

Blepyros.

Jak mnohé to zničí zde lidi!

Blepyrův soused.

To také je opravdu mínění mé.

Praxagora.

Neb načpak by měly být soudy?

Blepyros.

I k tomu se najde důvodů dost! Neb za prvé k tomu již stačí, když bude kdo dluhy zapírat své.

Praxagora.

A z čeho pak věřitel mohl mu půjčit, když jmění je společné všem? To musil by patrně krásti.

680

Blepyrův soused.

V tom, u Demetry, pravdu snad máš.

Blepyros

(k sousedu).

Však to ještě musíš mi říci:

když stluče kdo někoho, velmi jsa spit, a k soudnímu jednání dojde, jak pokutu platit a z čeho to dát?

(K Praxagoře.)

To, myslím, že sotva nám povíš.

Praxagora.

My kaše mu nedáme, kterou je živ; a bude-li tato mu
vzata,
on dobře si rozmyslí zpupně si vést v čas příští a pykat
svým břichem.

665

Blepyros.

A ani se tady již nebude krást?

Praxagora.

Kdo krást by chtěl maj etek
vlastní?

Blepyros.

Ni v noci již nebudou loupiti šat?

Blepyrův souseď.

To sotva, když budeš
spát doma.

Praxagora.

I třeba spi venku, jak spával jsi dřív; vždyť budou mít
z čeho být živi.

Blepyros.

A kdyby mě svlékal kdo?

670

Praxagora.

Dáš mu svůj šat. Neb proč by
se o něj měl hrdlit?

Vždyť ze společného jmění si šat zas jiný a pěknější vezme.

Blepyros.

A v kostky se také již nebude hrát?

Praxagora.

A oč pak by hráli?
Nuž pověz!

Blepyros.

A kterak chceš bydlení zařídit nám?

Praxagora.

Všem společně. Nařídímť, aby
se z celého světa stal společný dům a všechno se spojilo
v jedno,
by k sobě navzájem bylo lze jít.

675

Blepyros.

A kde pak se bude pak
jíst?

Praxagora.

I ze sloupoví a ze soudů všech dám nadělat jídelny samé.

Blepyros.

Což řečníště? K čemu má dobrému být?

Praxagora.

Tam postavím mě-
sidla samá
a nádoby s vodou, a opěvat tam pak budou hoši ty muže,
již ve válce zjevili statečnost svou; a bude-li zbabělcem
někdo,
ten ani nepůjde, stydě se, jíst.

680

Blepyros.

To velmi se věru mi líbí.
A kampak chceš soudcovské ohrady dát?⁵⁴⁾

⁵⁴⁾ Míněna ohrazená místa, kde byli losováni soudcové; nejspíš to byly prkenné ohrady, jež se daly, dle tohoto místa, snadno přenášeti. Nyní, praví Praxagora, nebude již soudů, a míst těch užije se k losování o tom, kam má kdo jíti jíst. Označení písmenem **K** půjdou do sloupoví archonta krále (v orig. **B**, **ΣΤΟΑ ΒΑΣΙΛΕΩΣ**). Písmenem **Θ** označeno nejspíš sloupoví Theseovo. Místo **J** je v orig. **K** s narážkou na **ΚΑΙΤΕΙΝ**, zráti.

Praxagora.

Ty dají se donésti
na trh,

a u Harmodia je postavit dám. Pak losovat budou, a každý
rád odejde se svým losem, když zví, kde losem mu určeno

jísti.

A hlasatel oznámí, z písmene *K* že jít mají v Královskou

stou,

a tam že jim dají jídlo; a z *Th* že mají jít v sloupoví vedle,
a na koho připadne písmena *J*, že mají jíst v tržnici

685

moučnou.

Blepyrův soused.

Tam nacpat se?

Praxagora.

Ne, tam dostanou jíst.

Blepyros.

A někomu písmena
žádná

když nevyjde z osudí, kde bude jíst?

Blepyrův soused.

Ty poženou bez
jídla domů.

Praxagora.

Však nikomu u nás se nestane tak.

Neb všechněm chcem skytnout a v hojnosti vše,

690

že ověncen každý se opije dost

a s pochodní ve svůj se bude brát dům.

A v ulicích bude již čekat dav žen,

až z hostiny půjdou, a chytanou se jich

a volati budou: „Jen ke mně sem pojd’!

695

Neb dívěnkou hezkou zde pro tebe mám!”

„Však jinou mám já,”

zas zavolá z okna tu jiná, „jen pojd’!

Je velice hezká a bílou má pleť;
však musíš se mnou jít pospati dřív,
když onu chceš mít!”

700

A za mladíky, již urostlí jsou,
se požene každý pak ošklivý muž
a volati bude: „Hej, kam pak chceš jít?

To marno by bylo, chtít za oním jít;

neb zákon káže, že ošklivý chlap

705

a tuponosý se musí brát dřív.

Vy vezměte zatím svůj fíkový list,

jenž dvojí má plod,

a před dveřmi dře se sami!”

Nuž pověz, zdaž se vám to líbí?

710

Blepyros a Blepyrův soused.
Zajisté.

Praxagora.

Teď musím jíti na tržiště přijímat

ty věci, které začnou nyní docházet,

a libohlasá hlasatelka se mnou pojd’!

Neb musím toto konat, ježto zvolena

715

jsem byla vládnout, uspořádat hostinu,

chci, abyste se dneska dobře poměli.

Blepyros.

Což teď již máme mít se dobře?

Praxagora.

Pravím tak.

A pak chci překaziti všechněm nevěstkám

jich zaměstnání.

Blepyros.

Proč pak?

Praxagora.

Totě patrně;

ať mají ženy sílu mládců pro sebe.

720

Praxagora.

A ani služby ozdobené nesmějí
již připravovat svobodnice o lásku,
však smějí jenom u otroků léhati,
jen pro ně mohou oškubané kepy mít.

Blepyros.

Nuž půjdu nyní hezky blízko za tebou, 725
by dívali se na mne, takto mluvíce:
„Hle, patřte, toto muž je naší vladařky!“

Blepyrův souseď.

A já, bych mohl na trh donést věci své,
svůj majetek si připravím a prohlédnu.
(Všichni odejdou.)

Tanec sboru.

(Blepyrův souseď se vrátí z domu. Za ním nesou otroci různé nářadí, jež
rozestaví před domem.)

Blepyrův souseď.

Ty krásné síto, nejdřív musíš překrásně 730
sem vyjít; neb jsi první ze všech věcí mých,
bys nalíčeno mohlo nésti svatý koš,⁵⁵⁾
že s mnohé již mé pytle v sebe přijalo.
Kdo nese židli? Vyjdi, milý hrnci můj,
ač, u Dia, jsi černý, jak bys uvařil 735
byl odvar, jímž se Lysikrates černívá!⁵⁶⁾
Ty přístup k němu, pojd sem, ty má komorná!
Ty, vědronosná, přines sem to vědro mé,
a ty pak, kitharistko, honem vyjdi k nám,

⁵⁵⁾ O Atheniných slavnostech nosily ženy v slavnostním průvodě
na hrad koše a různé nářadí k oběti.

⁵⁶⁾ Lysikrates, jmenovaný již ve v. 630, černil si patrně šediny.

jež často budívala s mě, bych na sněm šel, 740
když s pěla v nečas svoji ranní písničku!

A jiný pojd sem, vezma necky; přines pak
sem úly mé a blízko postav větvičky
a třínožku sem vynes, hrnek na masti!
Již průvod tvořte hrnečky a všecken brak! 745

Spořivý člověk
(přichází s pravé strany).

Já vydat mám své jmění? Věřu nešťastným
bych mužem byl a beze všeho rozumu!
Ne, nikdy, u Poseidona! Však uvážím
a prohlédnu to všecko napřed mnohokrát.
Neb nesmím všechnu práci svou a strádání 750
tak beze všeho nerozumně vyhodit,
dřív nežli vyzvím, kterak má se celá věc.

(Spatří Blepyrova souseďa a jeho věci.)

Hej, jářku, co ty krámy tady dělají?
Zda s vynesl je, že se někam stěhuješ,
či chceš je dáti do zástavy? 755

Blepyrův souseď.
Nikolí.

Spořivý člověk.

Tak proč tu stojí v řadě? Chceš snad pořádat
tu průvod Hieronu vyvolavači?⁵⁷⁾

Blepyrův souseď.

To ne, však hodlám toto všecko pro obec
nést na trh podle uzavřených zákonů.

Spořivý člověk.

Ty chceš to nésti na trh? 760

Blepyrův souseď.
Ovšem.

⁵⁷⁾ Mínění vyvolavači při dražbě.

Spořivý člověk.
U Dia,
tys přebohý!

Blepyrův soused.
Kterak?

Spořivý člověk.
Kterak? Jak by ne?

Blepyrův soused.
Což netřeba mi poslouchati zákonů?

Spořivý člověk.
A kterých, bloude?

Blepyrův soused.
Uzavřených právě teď.

Spořivý člověk.
Že uzavřených? Jaký's nerozuma to!

Blepyrův soused.
Jak? Nerozuma?

Spořivý člověk.
Ne? Toť ze všech lidí bys
byl nehloupější!

Blepyrův soused.
Že chci plnit příkazy?

Spořivý člověk.
Což příkazy má plnit člověk rozumný?

Blepyrův soused.
Ten ze všech nejvíc!

Spořivý člověk.
Leda hlupák veliký!

765

Blepyrův soused.
Ty nechceš skládat?

Spořivý člověk.
Toho já se vystříhám,
než uvidím, co stanoveno většinou.

Blepyrův soused.
Vždyť hotovi jsou všichni všechno přinést
sem jmění své.

Spořivý člověk.
Až uvidím, pak uvěřím.

Blepyrův soused.
Přec říkají to na ulicích.

Spořivý člověk.
Říkají.

Blepyrův soused.
A slibují vše přinést.

Spořivý člověk.
Ovšem, slíbí to.

Blepyrův soused.
Mne zhubíš nedůvěrou.

Spořivý člověk.
Budou však ji mít.

Blepyrův soused.
Kéž mocný Zeus tě zničí!

Spořivý člověk.
Ovšem, zničí tě.
Či myslíš, kdo má rozum, ten že něco dá?
Neb toto není u nás zvykem, avšak brát
jen máme, přísám Diu. Bozi berou též.

770

775

To můžeš poznat z jejich rukou na sochách: 780
 když chceme od nich dostat dobro nějaké,
 tu stojí, natahující vždy ruku svou;
 neb nechtí dávat, nýbrž jenom chtějí brát.

Blepyrův soused.
 Ó bloude, nech mě konat, co mi prospěšno.
 Vždyť toto musím svázat. 785

(K otroku.)
 Kde je provázek?

Spořivý člověk.
 A chceš to vskutku odnést?

Blepyrův soused.
 Ano, třínožky
 zde tyto svázi nejdřív.

Spořivý člověk.
 Jaké bláznovství:
 A ani nečekati, až co ostatní
 s tím budou dělat, potom -

Blepyrův soused.
 Co pak udělat?

Spořivý člověk.
 Zas chvíli čekat, potom ještě otálet. 790

Blepyrův soused.
 A k čemu?

Spořivý člověk.
 Může nastat zemětřesení,
 neb vzniknout oheň, nebo běžet kolčavka,
 a ihned, potřestěnce, snášet přestanou.⁵⁸⁾

⁵⁸⁾ Posmívá se pověrčivosti lidu, jenž i zjevy zcela nepatrné pokládá za znamení božího hněvu.

Blepyrův soused.
 Toť výborné by bylo, kdybych neměl kam
 pak toto složit. 795

Spořivý člověk.
 Místa, myslíš, nenajdeš?
 I pozejtří máš dosti času!

Blepyrův soused.
 Kterak to?

Spořivý člověk.
 Vždyť znám je! Všecko odhlasují v čerstvosti,
 však potom nechtí usnesení plniti.

Blepyrův soused.
 Však budou snášet, brachu!

Spořivý člověk.
 Pakli ne, co pak?

Blepyrův soused.
 I přinesou to! 800

Spořivý člověk.
 Zdrží-li tě, nu, co pak?

Blepyrův soused.
 Pak v boj se dáme.

Spořivý člověk.
 Silnější-li jsou, co pak?

Blepyrův soused.
 Pak jim to nechám.

Spořivý člověk.
 Prodají-li to, co pak?

Blepyrův soused.
 I spíše pukni!

Spořivý člověk.
Puknu-li zde, nu, co pak?

Blepyrův soused.
To bude dobře.

Spořivý člověk.
Chceš to přece odnášet?

Blepyrův soused.
Nu ovšem; neboť vidím, kterak sousedé
sem všechno nesou. 805

Spořivý člověk.
Antisthenes⁵⁹⁾ zajisté
by přinesl to! Neboť jeho starostí
je větší - býti přes třicet dní na straně.

Blepyrův soused.
Ó kéž tě -
Spořivý člověk.
Zdaž pak Kallimachos,⁶⁰⁾ který sbor
náš cvičil, přispěje jim? 810

Blepyrův soused.
Víc než Kallias.⁶¹⁾

Spořivý člověk.
Ten člověk přijde o svůj všechn majetek!

Blepyrův soused.
Toť hrůza!
Spořivý člověk.
Jaká hrůza? Přece dobře vím,

⁵⁹⁾ Viz pozn. 38.

⁶⁰⁾ Vedle chorega posmívá se i cvičiteli jeho sboru, chudému Kallimachovi, jinak neznámému.

⁶¹⁾ Proslulý bohatstvím Kallias zemřel skoro v úplné chudobě.

že usnesení vždycky takto dopadnou.
Což nevíš o tom usnesení o soli?⁶²⁾

Blepyrův soused.
Ba vím. 815

Spořivý člověk.
A co se o měďácích usneslo,
to's zapomněl již?

Blepyrův soused.
Pro mne byla pohromou
ta mince! Neboť když jsem hrozny prodával,
tu měl jsem v ústech plno mincí měděných⁶³⁾
a prodáv, šel jsem na trh koupit obilí.
Když pak jsem právě pytel hezky nastavil,
tu hlasatel tam zvolal: „Nikdo neberte
již peněz z mědi; teď je měna stříbrná!“ 820

Spořivý člověk.
A před nedávnem každý tvrdil, nová daň,
k níž Euripides radil, ze sta dva a půl,
že musí vynést obci pět set talentů⁶⁴⁾ 825
A všichni chtěli Euripida zlatit hned.
Když přihlédli jsme blíž, a stará písnička
zas z toho zněla, všechna radost byla pryč,
a Euripida každý očerňoval hned.

Blepyrův soused.
To není totéž, bloude; tehdy na vrchu
jsme byli my, teď ženy. 830

Spořivý člověk.
Jich se vystřihám,
věz Poseidon, by nemohly mne pomočit!

⁶²⁾ Týká se nejspíš nějakého cla ze soli.

⁶³⁾ Prostý lid držival peníze v ústech. Zde míněny patrně měděné mince, nedávno ražené, které byly brzo vzaty z oběhu.

⁶⁴⁾ O této dani, kterou měl platiti každý z veškerého jmění svého, nevíme nic bezpečného.

Blepyrův souse d.

Ba nevím, co to žvaníš.

(K otroku.)

Hochu, seber vak!

(Vystoupí hlasatelka.)

Hlasatelka.

Ó městský lide, ježto tak to nyní jest,
teď pojd'te, rychle spěšte k naší vůdkyni,
by při losování los vám mohl povědět,
kam každý muž se odebrat má k hostině.

Neb všemi lahůdkami stůl jest opatřen
a čeká na vás náležitě upraven,
a na lehátkách koberec je připraven.

Již míchají tam víno, mastičkářky tam
již stojí v řadě, již se smaží rybičky,
a na rožni je zajíc; koláč zadělán,
již pletou věnce, pekou různé zákusky

a hrnce kaše vaří dívky nejmladší,
a Smoios⁶⁵) mezi nimi v rouše jezdeckém
tam vyplachuje všecky ženské mističky.

A Geres⁶⁶) v lehkém rouše, v lehkých střevících
se zase nahlas chechtá s jiným mladíkem,
a odhozen je starý plášť i střevíce.

Nuž pojd'te tedy; neboť otrok čeká již,
jenž nosí chleby; huby své již otevřte!
(Odejde.)

Spořivý člověk.

Tak půjdu dovnitř. Proč bych tady déle stál,
když takovýto zákon obec vydala?

Blepyrův souse d.

A kam pak půjdeš, když jsi na to nedal nic?

⁶⁵) Smoios, neznámý.

⁶⁶) Geres, snad nějaký filosof.

Spořivý člověk.

Nu, k hodům.

Blepyrův souse d.

Ne, ač jsou-li ženy rozumny;

dřív musíš přispět.

Spořivý člověk.

Hodlám přispět.

Blepyrův souse d.

Jenom kdy?

Spořivý člověk.

Co na mně, nic mne nezadrží.

Blepyrův souse d.

Nuže co?

Spořivý člověk.

Vždy jiní přinesou to ještě později.

Blepyrův souse d.

A přec chceš jít k hodům?

860

Spořivý člověk.

Proč pak nejít?

Vždyť obci musí, pokud možno, pomáhat,
kdo dobře smýšlí.

Blepyrův souse d.

Nepustí-li tě, co pak?

Spořivý člověk.

Pak na ně vrazím.

Blepyrův souse d.

Nabijí-li ti, co pak?

Spořivý člověk.

Jít musí na soud.

Blepyrův soused.
Vysmějí se. A co pak?

Já stoje v bráně -
Spořivý člověk. 865

Blepyrův soused.
Pověz, co jim uděláš?

Spořivý člověk.
těm budu jídlo brát, kdo tam je ponесou.

Nuž přijď tam za mnou!
Blepyrův soused.
(K otrokům.)
Parmenone, Sikone,
vy seberte teď moje jmění veškeré!

Já pomohu ti nésti.
Spořivý člověk.

Neb bojím se, bys u vůdkyně později,
až budu skládat, nechtěl z toho podíl mít.
Blepyrův soused.
Ne, to nemožno!
(Odejde se svým zbožím.) 870

Teď, probůh, třeba nějakého nápadu,
bych to, co mé jest, uchránil, však na onom,
co tam se připravuje, přece účast měl.
To bude nejlíp. Bez odkladu musím jít
tam hodovati s nimi; nesmím váhati.
Spořivý člověk. 875

(Odejde.)

(Tanec sboru.)

První stařena
(vyložena v okně).

Proč jenom muži nejdou? Již tu mohli být.
A já tu stojím namazána líčidlem
a novým šafránovým rouchem oděna,
tak zahálčivě, pozpěvujíc písničku 880
si svůdnou. Kéž bych z mimo jdoucích někoho
teď mohla dostat! Musy, spějte ke rtům mým
a vynajděte ionskou⁶⁷) mi písničku!

Dívka
(taktéž v okně).

Tys dřív se vyložila, babo šeredná,
a myslila's, že, dokud tady nejsem já,
mít budeš žeň a někoho že nalákáš 885
svou písni? Když to činíš, také zazpívám.
A třeba se to nelíbilo divákům,
přec je to jaksí veselé a žertovné.

První stařena
(ukazujíc dívce zadní část těla).

Zde s touto mluv a zmizej; ty pak, rozmilý
můj drahý pištci, vezmi svoji pišťalu
a pískej píseň tebe důstojnou i mne! 890

(Zpívá s průvodem pištčovým.)

Chce-li někdo nějak dobře
mít se, se mnou musí spát!
Mladé, ty jsou nezkušené: 895
zkušené jsme jen my zralé!
Žádná z družek nedovede
toho, s kým si lehnu, více
než já láskat;
spíš by za jiným šla honem.

⁶⁷) Ionové slyneli jako rozmařilci.

- Str. Nesmíš záviděti dívkám! 900
 Dívka.
 Neboť pravou rozkoš znají
 jen mladá stehna, nám jen
 kvetou nádra skvostně! Tys však, babo, celá
 olezlá a oškubaná,
 a půvab máš jen pro smrt! 905
- Ant. Kéž ty přijdeš o svou lásku,
 kéž ti polštář spadne dolů,
 až lásky se ti zachce!
 Studeného hada najdi na svém loži,
 toho k sobě přiviň prudce,
 až líbat se ti zachce! 910
- Str. Ach, co se bude se mnou dít?⁶⁸⁾
 Dívka.
 Proč miláček můj nejde?
 A jsem tu doma samotná;
 neb matka právě odešla mi jinam,
 a - o ostatním nesmím pranic povědět.
 Však, chůvo, pošli někoho,
 915
 ať zavolají Vstavače,⁶⁹⁾
 bys užila ho, snažně prosím, sama.
- Ant. Již velká touha ionská⁷⁰⁾
 První stařena.
 ty ubohá, tě jímá
 * * * * *⁷¹⁾
 a po lesbicku,⁷²⁾ myslím, umíš milovat. 920

⁶⁸⁾ Snad je to nějaký popěvek nevěstek.

⁶⁹⁾ V orig. ΟΡΘΑΓΟΡΑΣ.

⁷⁰⁾ Srv. pozn. 67.

⁷¹⁾ Místo porušené.

⁷²⁾ Ženy ostrova Lesbu měly špatnou pověst pro nemravnost.

- To nezdaří se, vyrvat mi
 Dívka,
 mou radost; ani krásy mé
 mi nevezmeš ni nepřivlastníš sama.
- Co chceš, si zpívej! Číhej jako kolčavka;
 První stařena.
 neb nikdo k tobě dřív než ke mně nepřijde. 925
- Věz, na pohřeb že ne! Toť, babo, nová věc!
 Dívka.
 To ne!
 První stařena.
- Kdož může říci babě novou věc?
 Dívka.
 Mé stáří nebude tě trápit!
 První stařena.
- Snad spíše tvoje líčidlo a běloba?
 Dívka.
 Tedy co?
 První stařena.
 Proč na mne mluvíš? 930
- Já zpívám o svém milém Epigenovi.
 Dívka.
 Proč se vystrkuješ?
 První stařena.
 Já?
 Což jiného máš milce kromě Stařečka?

První stařena.

To ukáže i tobě; přijdeť ke mně hned.

(S pravé strany přichází Epigenes ověncen a s pochodní v ruce.)

A již je tady!

Dívka.

Od tebe, ty ničemo,

on nechce pranic!

935

První stařena.

Chce!

Dívka.

Ty stará rachoto,

to ukáže i tobě, jen co odejdu.

(Odstoupí od okna.)

První stařena.

I já, bys znala, že jsem tebe pyšnější!

Epigenes

(zpívá)

Str. Ó kéž bych u mladé směl spáti, avšak
bud šeredu neb ženu příliš starou
dřív pomilovat nemusil!
Neb toho nesnese
muž rodem svobodný!

940

První stařena

(zpívá)

Ant. Tak proti vůli své ji pomiluješ!
Neb jako za Charixeny to není?⁷³⁾
A to, co zákon káže nám,
se musí plnit,
když obci vládne lid.

945

(Odejde od okna.)

73) Snad nějaké pořekadlo, jehož užíváno k označení dávných časů.

Epigenes.

Kéž, bozi, najdu krásnou dívku samotnu,
k níž, řádně napit, spěchám s touhou velikou!

Dívka

(vyhlédne z okna. K sobě).

Přec oklamat se dala baba prokletá,
neb pryč je, myslíc, já že uvnitř zůstanu.

(Spatří Epigena.)

Však již je ten tu, o kterém jsme mluvily.

950

I. str. Ke mně pojd'! Ke mně pojd'
ke mně blíž, zlato mé!
A hled', ať této noci
se o mé lože se mnou můžeš sdílet!

Neb přehrozná touha mě pojala teď
tvé krásné líbat kadeře,
a ukrutná jala mě vášeň,
jež pokoje mi nedá!

955

Ó pusť mne, prosím, Erote,⁷⁴⁾
a dopřej, kéž smí vstoupiti
ten mladík na mé lože!

Epigenes.

I. ant. Ke mně pojdi Ke mně pojd'!
Dolů pojd'! Otevři
mi tyto dvěře; ne-li,
já v zoufalství zde budu ležet hrozném.

960

Neb veliká radost mě v náručí tvém
teď čeká, až se v zápas dám
s tvou zadnicí! Kyprido,⁷⁵⁾ proč mám
tak šílit po ni láskou?

965

74) Eros, bůh lásky.

75) Kypridou zvána bohyně Afrodite podle ostrova Kypru, kde prý se vynořila z mořských vln.

Ó pusť mne, prosím, Erote,
a dopřej, kéž smí vstoupiti
ta dívka na mé lože!

Dívka.

II. str. To všechno, co mě tíží teď,
jsem pověděla řádně.
Však snažně prosím, drahoušku, 970
již pojď sem ke mně nahoru
a v náručí mě přijmi!
Vždyť pro tebe tu trpím.

Epigenes.

II. ant. Můj zlatoušku, ó láska má,
ty Kypridina dcero,
ó ty, jež's Charit⁷⁶⁾ chovankou
a Bujnost sama, otevři
a v náručí mě přijmi!
Vždyť pro tebe tu trpím. 975
(Dívka odejde od okna a jde dolů otevřít. Z vedlejšího domu vyjde první
stařena.)

První stařena.

Hej, co tu tlučeš? Hledáš mě snad?

Epigenes.

I kde pak!

První stařena.

Vždyť na dveře jsi tloukl!

Epigenes.

Spíš ať zemru hned!

První stařena.

Co tedy chceš, že přišel jsi sem s pochodní?

⁷⁶⁾ Charity, bohyně půvabu.

Epigenes.

Já hledám kohos od Pyjova.

První stařena
Koho pak?

Epigenes.

Ne toho, jež ty očekáváš, Vrtala.⁷⁷⁾ 980

První stařena,
Však musíš, chtěj neb nechtěj, u Afrodity -
(Chce jej obejmouti.)

Epigenes.

Však nyní na těch, které přes šedesát let
jsou staré, není řada; odloženo to.
Teď na ty, kterým není dvacet, dochází.

První stařena.

To bylo za dřívější vlády, miláčku,
však teď je usneseno nás brát nejdříve. 985

Epigenes.

Kdo právě chtěl by - podle herních předpisů

První stařena.

Vždyť ani nejíš podle herních předpisů.

Epigenes.

Co mluvíš, nevím; sem však musím vrazit dřív.
(Jde k domu dívky.)

První stařena
(postaví se mu do cesty).

Dřív musíš vrazit do mé branky! Pak si jdi! 990

⁷⁷⁾ V orig. Anaflastios a Sebinos.

Epigenes.

Však na tvé síto nemám nyní žádnou chut.

První stařena.

Ty máš mne rád, to vidím; divno je ti však,
žeš před domem mě našel. Nuže, nastav tvář!

Epigenes.

Však strach mám, bloude, před tvým milým.

První stařena.

Před kterým?

Epigenes.

Jenž nejlepší je malíř.

995

První stařena.

Kdo to asi jest?

Epigenes.

Jenž malovává mrtvým láhve na masti.
Jdi honem pryč, ať nespátrí tě venku stát!

První stařena.

Co chceš, vím dobře.

Epigenes.

Také to vím o tobě.

První stařena.

Já, u Afrodity, jíž jsem losem připadla,
již nepustím tě!

1000

Epigenes.

Tyť ses, babo, zbláznila!

První stařena.

Toť žvást! A na svou postel si tě odvedu!

Epigenes.

Nač kupovati háky k vědrům, možno-li
nám takovouto babu hodit do studně,
by sama vědra chytala a tahala?

První stařena.

Nech, brachu, šprýmů, ale pěkně se mnou pojd'!

1005

Epigenes.

Dva díly ze sta musila bys v pokladnu
dát z mého jmění, jinak nejsem povinen.

První stařena.

Ty, u Afrodity, musíš; neboť s mladíky
já tvého věku velmi ráda poležím.

Epigenes.

Já s babou tvého věku ležím nerad zas
a nemám sobě říci.

1010

První stařena.

Avšak, u Dia,

zde toto donutí tě.

(Ukazuje listinu.)

Epigenes.

Co to vlastně máš?

První stařena.

Toť usnesení, jež ti káže ke mně jít.

Epigenes.

Nuž pověz, co v něm psáno!

První stařena.

To ti povím hned.

(Čte.)

„Teď uzavřely ženy: Mladík po mladé

1015

když zatouží kdy, nesmí dřív ji milovat,
než pospí se stařenou. Kdyby nechtěl však
s ní dříve pospat, avšak toužil po mladé,
tu smějí starší ženy za pyj uchopit
a s sebou vléci toho mládce beztrně.“

1020

E p i g e n e s .

Ach běda, dnes se tedy stanu Prokrustem!⁷⁸⁾

P r v n í s t a ř e n a .

Vždyť nutno poslouchati našich zákonů!

E p i g e n e s .

Což kdyby mě chtěl osvobodit některý
buď krajan nebo přítel?

P r v n í s t a ř e n a .

Žádnou nemá moc

teď žádný mužský nad tím, co je nad míru.

1025

E p i g e n e s .

A odpřisáhnout nelze?

P r v n í s t a ř e n a .

Žádné vytáčky.

E p i g e n e s .

Tak řeknu, že jsem kupec.⁷⁹⁾

P r v n í s t a ř e n a .

To bys odpykal!

E p i g e n e s .

Co tedy činit?

⁷⁸⁾ Prokrustes, mytický loupežník, jenž kladl zajatce na postel; byl-li kdo delší než postel, usekával mu nohy a kratšího natahoval.

⁷⁹⁾ Obchodníci byli sprostění některých dávek obecních.

P r v n í s t a ř e n a .
Se mnou musíš nyní jít.

E p i g e n e s .

A je to vskutku nutno?

P r v n í s t a ř e n a .
Diomedovský.⁸⁰⁾

E p i g e n e s .

Tak nasyp nejdřív na své lože majorán,
dej pod sebe pak čtyři větve zlámané
a stužkami se ozdob; k loži mastí dej
a přede dveře postav s vodou nádobku!

1030

P r v n í s t a ř e n a .

A věru věnec ještě pro mne koupíš rád!

E p i g e n e s .

Nu ovšem; chceš-li totiž věnec pohřební.
Neb myslím, že se doma ihned rozpadneš.

1035

(První stařena vleče mladíka s sebou. Dívka přikvapí z domu.)

D í v k a .

Ha, kam jej taháš?

P r v n í s t a ř e n a .
Vedu si jej do domu.

D í v k a .

Ty nemáš rozum! Neboť spáti nemůže
on s tebou ve svém věku, ježto matkou spíš
bys jemu mohla býti nežli manželkou!

1040

⁸⁰⁾ Jednou z Herakleových prací bylo přivést klisny thrackého krále Diomeda, které požíraly lidi. Zde míněny místo klisen dcery Diomedovy, s nimiž obcovati prý nutil Diomedes ty, kdož k němu přišli.

Neb ustanovíte-li zákon takový,
tuť celá země bude samý Oidipus!⁸¹⁾

První stařena.

Ty, ničemnice, ze závisti smyslila
jsi tento důvod! Avšak já tě potrestám!
(Odejde.)

Epigenes.

Věz Zeus, bůh spásy, díky jsem ti zavázán, 1045
ó drahoušku, žes baby té mne zbavila.
A za to dobré ještě dnes ti z večera
chci velikou a statnou vděčnost prokázat.
(Dívka a Epigenes jdou spolu do domu. S prava přikvapí jiná stařena.)

Druhá stařena.

Ha, kam jej vlečeš, překročujíc zákony, 1050
když musí, tak jest stanoveno zákonem,
dřív spáti se mnou?

Epigenes.

Ach, já člověk nebohý!
Ty, kletá babo, odkud jsi sem vylezla?
Toť j eště větší zlo než bylo dřívější!

Druhá stařena.

Hned pojd' sem ke mně!

Epigenes
(k dívce).

Nedopouštěj, prosím tě. 1055
by odvěkla mne tato baba!

⁸¹⁾ Oidipus, zabiv nevědomky svého otce, pojal pak za manželku svou vlastní matku.

Druhá stařena.

Nevleku

tě já, však zákon!

(Dívka odejde.)

Epigenes.

Ne, však jakás Empusa,⁸²⁾
jež celá zahalena v puchýř krvavý.

Druhá stařena.

Již, miláčku, pojd' se mnou, nechej žvanění!

Epigenes.

Však dovol, abych dříve směl jít na záchod,
bych takto na své mysli okřál; pakli ne, 1060
hned uvidíš, že z velikého leknutí
se podělám tu.

Druhá stařena.

I jen pojd'; jít můžeš tam.

Epigenes.

Jen bojím se, že toho bude víc než chci.
A postavím dva hodnověrné rukojmí 1065
ti ihned.

Druhá stařena.

Jen jich nestav!

(Odvádí mladíka. V tom přijde proti ním třetí stařena.)

Třetí stařena.

Kam pak, kam pak s ní
chceš jíti?

Epigenes.

Nejdu, vždyť jsem vlečen! Kdokoli

⁸²⁾ Empusa, strašidlo, jež Hekate posílá na lidi.

však jsi, ó babo, velice ti děkuji,
že nenecháš mne zničit.

(Popatří na ni.)

Heraklee, ach,

ó Korybanti, Pani, Dioskurové,⁸³⁾

toť příšera jest oné ještě hroznější!

1070

Však jaký je to, probůh, prosím, jaký tvor?

Zdaž opice to namazaná líčidlem

či baba, která právě z mrtvých povstala?

Třetí stařena.

Nech žertů, rychle se mnou!

Druhá stařena

Se mnou musíš jít!

Třetí stařena.

Já nepustím tě nikdy!

1075

Druhá stařena.

Ani ovšem já!

Epigenes.

Vždyť na kusy mě roztrháte, ničemy!

Druhá stařena.

Ty se mnou musíš jíti podle zákona!

Třetí stařena.

To ne, když přijde šerednější stařena!

Epigenes.

Když vy mě tady nejdřív bídně zničíte,
jak přijdu potom ke své krásné dívence?

1080

⁸³⁾ Korybanti, kněží bohyně Kybely. - Pan, bůh pastýřů. - Dioskurové jsou Diovi synové Kastor a Polydeukes.

Třetí stařena.

To tvou buď péčí! Toto musíš udělat!

Epigenes.

Tak kterou milovat mám dřív, bych mohl jíti?

Druhá stařena.

To nevíš? Sem pojd'!

Epigenes.

Ať mě tahle pustí dřív!

Druhá stařena.

Já nepustím tě, přísám Diu!

1085

Třetí stařena.

Aniž já!

Epigenes.

Vy špatně byste převážely!⁸⁴⁾

Druhá stařena.

Kterak to?

Epigenes.

Vždyť byste dříve roztrhaly každého!

Druhá stařena.

Jen pojd' a nemluv!

Třetí stařena.

Ne, ty ke mně musíš dřív!

Epigenes.

Tak tedy, jako káže zákon Kannonův,⁸⁵⁾

⁸⁴⁾ Srovnává je s bárkáři, kteří se tahají o cestující, když každý je chce dostatí na svou bárku.

⁸⁵⁾ Před lety byl přijat návrh Kannonův, aby několik obžalovaných, kteří se dopustili téhož zločinu, nebylo souzeno najednou, nýbrž každý zvlášť.

já musím pomilovat jednu po druhé.
Jak budu moci na dvou lodích veslovat? 1090

Druhá stařena.

Ba dobře, jenom sníš-li hrnec cibulí.

Epigenes.

Ach běda té mé bídy, blízko ke dveřím
již dovekly mne!

Třetí stařena

(ke stařeně druhé)

Z toho nebudeš mít nic;
neb vpadnu tam hned s tebou. 1095

Epigenes.

Probůh, nikoli!

Neb jedno zlo je přece lepší nežli dvě.

Třetí stařena.

Ty musíš, u Hekaty, ať chceš nebo ne!

Epigenes.

Já přenešťastný člověk, mám-li milovat
teď starou ženu celý den a celou noc,
a potom, až mě tato pustí, mám-li dát
se do té želvy, jež je spuchlá jako džbán!
Zda nestíhá mě osud? Věru přehrozný!
Jsem, přísám Diu, bohu spásy, nešťasten,
když budu sevřen takovými netvory! 1100

(K divákům.)

Však vy, když mě tam stihne jaké neštěstí,
až vpadnu do jeskyně těchto hanebnic,
mě u samého vchodu hleďte pohrbíti
a tuto živou na povrchu mohly
až zasmolíte dřívě, potom olovem
kol do kola jí její kůtky zalijte
a místo popelnice ji tam nechte stát! 1105

(Druhá a třetí stařena jej vlekou pryč.)

(Tanec sboru.)

1110

Praxagořina služka.

Ó jak je šťasten lid a země blažená,
a ze všech nešťastnější moje vladařka,
i ženy, které stojíte tu u dveří,
a všichni naši sousedé a krajané, 1115

a vedle toho já též, dívka služebná,
jež namazanou mastmi velmi dobrými
mám hlavu!⁸⁶⁾ Avšak nad ty všcky dobroty
přec uchác s thasským⁸⁷⁾ vínem nejvíc vyniká!
Neb víno v hlavě hodně dlouho zůstane,
a všecko jiné po odkvětu odletí. 1120

A proto, u bohů, je všeho nejlepší!
[Jen nalij čisté víno, vůně nejlepší,
to vyber, aby celou noc nás těšilo!]
Však, ženy, povězte mi o mém pánovi,
kde najdu toho, jenž je mužem paní mé. 1125

Náčelnice sboru.

Jen zůstaň tady! Myslímť, že ho nalezneš.

(Přichází Blepyros.)

Služka.

Ba věru; neboť přichází již k hostině.
Ó šťastný pane, trojnásobně blažený!

Blepyros.

Že já? 1130

Služka.

Nu ovšem ty, jak žádný jiný muž!
Neb kdož by ještě mohl býti šťastnější,
vždyť jediný jsi ještě nebyl na hodech,
ač přes třicet je tisíc všeho občanstva?

Náčelnice sboru.

Tys dobře štěstí toho muže vystihla.

⁸⁶⁾ To směly činiti dřívě pouze ženy rodem svobodné.

⁸⁷⁾ Víno z ostrova Thasu.

Služka .
A kam pak, kam pak kráčíš? 1135

Blepyros .
Na hostinu jdu.

Služka .
Ty, u Afrodíty, jdeš tam ze všech poslední!
A přece kázala mně paní chopit tě
a přivést s tebou také tyto dívčiny⁸⁸⁾
Nám zbylo ještě mnoho vína chijského⁸⁹⁾
a jiných dobrých věcí. 1140

(Ke sboru.)

Neváhejte již,
a pojdte s námi, kdo nám přeje z diváků,
i ze soudců,⁹⁰⁾ kdo jinam snad se nedívá;
nuž pojdte, neboť my vám všeho poskytnem.

Blepyros .
Proč tedy neřekneš to všechněm pořádně?
A nevynechej nikoho, však přeštědře
i starce pozvi, jinochy i mladíky! 1145

Neb pro ně všecky do jednoho večere
je připravena ač-li domů odejdou.
Já musím však již pospíšiti k hostině,
a dobře, že mám s sebou tuto pochodeň. 1150

Služka .
Proč tedy váháš, avšak neodvádíš pryč
zde tyto? Mezitím co půjdeš s jeviště,
já píseň jakous jídloslibnou zapěji.

Náčelnice sboru .
(k divákům).

A soudcům musím několik slov povědět:

⁸⁸⁾ Jimi míněn sbor.

⁸⁹⁾ Víno z ostrova Chia bylo proslulé.

⁹⁰⁾ Míněno pět soudců, kteří rozhodovali o provozovaných komoe

moudrým, aby pro mou moudrost první cenu dali mně; 1155
když se rádi smějí, aby první cenu dali mně.

Všechněm tedy káži, aby první cenu dali mně.
Ať nám pranic neuškodí k propadnutí ten náš los,
že jsme hráli první; avšak majíce vše v paměti,
neporušte přísahy své, správně posuďte náš sbor, 1160
byste nebyli tak jako ony špatné nevěstky,
které vždy jen vzpomínají milovníků posledních!

Služka
(ke sboru).

Ó nuže tedy, již je čas,
milé ženy, máme-li věc provést, brát se k hostině,
kráčet podle mého zpěvu! 1165

(K Blepyrovi, jenž zatím sestoupil na orchestru.)

Kretským⁹¹⁾ tedy taktem též
pohni nohou!

Blepyros .
Již to činím.

Služka .
Také těmto dívenkám
poruč, aby podle taktu hbitě nohou pohnaly!
Neb již se nesou 1170

solené ryby a ústřice,
rybích hlav zbytečky, polité omáčkou
silfia, medu a česneku,
pyskouni, tloušti a holubi
siváci, kohouti mozečky vařené,
zajíci s moštovou omáčkou, chrustavky,
paštiky z drobů a křidélek.⁹²⁾

⁹¹⁾ Kretským tancem míněno hyporchema, kdy herec zpíval a celý sbor tančil.

⁹²⁾ V originále je komicky vytvořené slovo složené o 78 slabikách. Básník podáváje jedním slovem celý jídelní lístek, napodobuje známou tehdy Filoxenovu báseň „Hostinu“.

Nuž rychle, když toto jsi vyslechl, spěš
a vezmi si mýsu a kaši si kup,
bys měl se čím - po jídle dojít!

1175

Blepyros.

Všichni asi žerou již!

Sbor.

Nuž vzhůru, vzhůru! Hejsa! Hej!
Již budem jisti! Hejsa!
Nám vítězství je přáno!⁹³⁾
Ó hejsa! Hejsa! Hejsa! Hej!

1180

(Všichni odejdou tančice a vesele pokřikujíce.)

⁹³⁾ Míněno i vítězství žen v obci i vítězství provozované komoedie nad ostatními.